

VESTFOLD, TELEMARK OG BUSKERUD STATSADVOKATEMBETER

Politimester Ole Bredrup Sæverud
Sør-Øst politidistrikt
Postboks 2073
3103 TØNSBERG

Deres ref.:

Vår ref.:
23/548

Dato:
07.03.2023

RAPPORT ETTER INSPEKSJON/TILSYN AV PÅTALESEKSJON FOR ØKONOMI, MILJØ OG INNDRAGNING (ØMI) OG FELLES ENHET FOR ETTERRETNING OG ETTERFORSKING - SEKSJON FOR ØKONOMI OG MILJØKRIMINALITET – SØR-ØST POLITIDISTRIKT

Innledning:

Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter avholdt inspeksjon/tilsyn av påtaleseksjonen for økonomi, miljø og inndragning (heretter betegnet ØMI) og seksjon for økonomi og miljøkriminalitet i Sør-Øst politidistrikt, i perioden tirsdag 15. november til torsdag 17. november 2022. Inspeksjonen ble fra embetets side utført av førstestatsadvokat Anne M Katteland og statsadvokatene Alf Martin Evensen og Petter Sødal.

Utgangspunktet for inspeksjonen var oppfølging av embetets inspeksjon av samme seksjoner i 2019/2020. Relativt kort tid etter den inspeksjonen ble Prosjekt Øko i regi av Økokrim iverksatt i distriktet. Statsadvokat Evensen deltok i nødvendig utstrekning i Prosjekt Øko så lenge dette pågikk. Vi fant det formålstjenlig å avvente ytterligere inspeksjon av seksjonene inntil dette prosjektet var slutført. Prosjektet dro ut i tid, hovedsakelig på grunn av pandemien og de problemer denne medførte for gjennomføringen. Sluttrapport forelå først 31. mai 2022.

Det vises til inspeksjonsrapport av 17. februar 2020. Som det fremgår der hadde politidistriktet kommet et godt stykke lenger med å finne sin form, og samarbeid og samhandling innad i seksjonen var bedret. Etter forrige inspeksjon har seksjonen gjennomgått ytterligere omorganisering, noe som synes å ha ført til ytterligere forbedringer. Det nevnes også innledningsvis at den restansesituasjonen som er beskrevet i forrige rapport er ytterligere forbedret siden den gang, både gjennom Prosjekt Øko, men ikke minst gjennom eget arbeid med restansenedbygging.

Inspeksjonen startet med gjennomgang og vurdering av innsamlet materiale og saker tirsdag 15. november. Onsdag 16. november fordelte vi oss på de tre tjenestestedene i Drammen, Larvik og Skien, hvor etterforskere og påtalejurister er fordelt. Vi møtte påtalejurister og etterforskere for gjennomgang av temaer, basert på gjennomgangen av innsamlet materiale og saker dagen før, med hovedvekt på ressursituasjon, restansesituasjon og muligheten for å løse seksjonens oppgaver innenfor de gitte

rammer. Torsdag 17. november gjennomførte vi et oppsummeringsmøte med aktuelle representanter fra ledelsen, hvor vi ga en foreløpig redegjørelse for våre funn og inntrykk.

Denne inspeksjonen må for enkelte deler ses i sammenheng med egen rapport av 31. januar 2023 om delinspeksjon av seksjonen for Digitalt Politiarbeid (DPA), og rapport av 6. mars 2023 vedrørende delinspeksjon av A-krim.

Gjennomgang av spørsmål som ble stilt forut for inspeksjonen

I det følgende gjengis de mest sentrale deler av politiets svar på de spørsmål som ble stilt forut for og under inspeksjonen, samt statsadvokatenes vurdering under det enkelte punkt.

1) Gi en generell orientering om hvordan seksjonen er organisert i ny organisering fra 1. oktober 2022, og hvordan bemanningen er (påtale, etterforskere, revisorer, kontorstøtte), og herunder en redegjørelse for den interne fordelingen av oppgaver og ressurser.

Seksjon for økonomi, miljø og inndragning, ØMI, (påtale) består av seksjonsleder og tolv påtalejurister, hvorav to i Skien, fem i Larvik (inkludert seksjonsleder) og seks i Drammen. I tillegg er det en pågående ansettelsesprosess av tre nye påtalejurister.

Seksjon for økonomi- og miljøkriminalitet (etterforskning) er også organisert i 3 avsnitt, lokalisert på samme tjenestesteder som påtalejuristene. Organisasjonskartet er således likt som ved forrige inspeksjon, men mange av arbeidsoppgavene utføres nå av grupper på tvers av avsnittene. Seksjonen består av 36 stillingshjemler, herunder seksjonsleder, to avsnittsledere, PEL'er, spesialefterforskere og etterforskere. I tillegg kommer tre bistandsrevisorer.

Seksjonen har en egen jourinstruks innen økonomisk kriminalitet, hvor Buskerud har ansvar for nord i distriktet, mens sør i distriktet dekkes av avsnitt Telemark og Vestfold. Jourlisten dekker opp alle ukene med egne jourgrupper bestående av PEL, PÅL, etterforsker(e) og revisor(er), som har ansvaret for å følge opp innkomne saker. PEL og PÅL skal sørge for et godt saksinntak, og bidra til at alle sakene får en best mulig oppstart. Riksadvokatens forventninger til rollen som påtalefaglig etterforskingsleder av 16. september 2021 er styrende for samhandlingen mellom PEL og PÅL. Det vises også til distriktets "Handlingsplan for straffesaksbehandling" med blant annet fokus på teamarbeid og læring.

I 2021 fikk seksjonen sin første inndragningsspesialist, som sammen med inndragningsspesialist påtale skal styrke distriktets satsing på inndragning. Dette skjer ved kompetanseheving i distriktet gjennom opplæring, bistand til inndragning ved andre seksjoner, og ved å utvikle bedre rutiner for hefte, inndragning og realisering. I tillegg til inndragningsspesialisten har seksjonen nå definert en PEL og en spesialefterforsker som kun jobber med bistand til øvrige seksjoner i distriktet, i saker som ikke trekkes av seksjonen men hvor økonomietterforskning er viktig i den enkelte sak.

Seksjonen har også et "hurtigspor" bestående av tre medarbeidere som håndterer de enkleste konkurssakene og andre saker som kan avgjøres etter få etterforskningsskritt.

Etterforskning av miljøkriminalitet er underlagt avsnitt Telemark, og omfatter etterforskning og påtalebehandling av saker vedrørende indre og ytre miljø, kulturminnekriminalitet, plan- og bygningsloven og dyrevelferdsloven. Politipersonell tilhørende A-krimsentret er personellmessig underlagt samme avsnitt. A-krimsakene behandles av egen jurist.

I 2021 fikk distriktet en sentral tildeling for opprettelse av funksjon for bekjempelse av dyrevelferds-kriminalitet. Dette førte til ansettelse av to nye politietterforskere, samt styrking av påtalekapasitet for miljø saker. Dyrekrimgruppa ble underlagt avsnitt Telemark, på lik linje med de øvrige miljøetterforskerne.

Det er egen jourliste på miljø- og dyrevelferdsaker, med 1,5 PÅL, 1 PEL, 1 miljøetterforsker og 2 etterforskere for dyrevelferds kriminalitet.

Den måten seksjonen har organisert seg på nå, med jourgrupper/saksteam, synes fornuftig. Alle vi snakket med under inspeksjonen hadde tro på denne modellen, forutsatt at det lot seg gjøre å holde stillinger besatt.

Det ble opplyst at påtalebemanningen etter tilførselen av tre nye stillinger bør være tilstrekkelig, forutsatt at stillinger ikke står vakante over lengre tid, og i størst mulig utstrekning er bemannet med personell som har tilstrekkelig kompetanse. Pr. dags dato har det ikke lyktes å få bemannet de tre nyopprettede stillingene, samtidig som flere jurister med lang erfaring den siste tiden har sluttet og blitt erstattet med nye uten spesiell erfaring innen dette kriminalitetsfeltet.

Det er bekymringsfullt at det synes vanskelig å rekruttere jurister til seksjonen. Statsadvokatene påpeker viktigheten av at seksjonen følger de nytilsatte juristene tett opp, i størst mulig grad sørger for at de får tilført nødvendig kompetanse, og at de får arbeidsforhold som gjør at de ønsker å fortsette og utvikle seg ved seksjonen. Det er absolutt vårt inntrykk at dette tilstrebes av ledelsen og ansatte ved seksjonen.

Det synes å være en felles oppfatning blant ledere, påtalejurister og etterforskningspersonell at etterforskningsseksjonen er for dårlig bemannet. Dette er bekymringsfullt, særlig med tanke på å kunne ta tak i alvorlige saker innenfor prioriterte områder. Det er vanskelig for statsadvokatene å ha noen bastant mening om dette, men med de entydige signalene som er gitt fra alle hold må det fortløpende vurderes om det er behov og mulighet for en styrking av etterforskningskapasiteten ved seksjonen.

2) Saks- og trekkinstruks for seksjonene, herunder om disse nå er sammenfallende for etterforskning og påtale

Trekkinstruksen for seksjonene er ikke sammenfallende. I tillegg til det som er felles for seksjonene, trekker påtaleseksjonen en del saker innen datakriminalitet, samt etter en lang rekke særlover innen miljøkriminalitet og tilgrensende områder. Vi forstod det slik at dette hadde vært oppe til diskusjon i flere omganger, men at det for tiden er vanskelig å få gjennomført felles trekkregler, gitt den ressursituasjonen som er på etterforskningsseksjonen.

Etter statsadvokatenes oppfatning er det svært uheldig at trekkreglene ikke er like for påtale og etterforskning. For det første er det vanskelig å forstå at etterforskning ikke trekker samme saker som påtale når det gjelder datakriminalitet, siden det er funnet nødvendig å plassere påtaleansvaret på en spesialseksjon. Dette gjelder både i forhold til mulighetene til å opparbeide tilstrekkelig kompetanse på et kriminalitetsområde med spesielle problemstillinger og utfordringer, samt muligheten til tett samarbeid mellom påtaleansvarlig og etterforskere. Vi viser også til det som fremgår av rapporten fra inspeksjonen av seksjon for Digitalt Politiarbeid vedrørende denne problemstillingen. For det andre er det av de samme årsaker også vanskelig å forstå at saker etter de mange spesiallover innen miljøkriminalitet og tilgrensende områder, som trekkes av påtale, ikke trekkes av etterforskningsseksjonen. Dette kan ikke dreie seg om veldig mange saker i året, og det er klart uheldig at disse spres ut på de ulike geografiske driftsenheter for etterforskning. Statsadvokatene vil derfor sterkt anbefale at det finnes en løsning på dette, slik at trekkinstruksene blir likelydende.

3) Er det samsvar mellom kapasitet(ressurser) og en forsvarlig behandling av straffesakene på seksjonen. (Herunder en orientering om porteføljekontrollen)

Vedrørende ressursituasjonen vises det i hovedsak til det som fremgår om dette under pkt. 1. Ledelsen rapporterer at seksjonen er sårbar på etterforskning av økonomisk kriminalitet, men mener at de har gjort nødvendige grep for å løse dette gjennom etablering av jourgruppene, med fokus på godt saksmottak, riktig prioritering og porteføljekontroll. Tiltaket med faste medarbeidere på bistand ble også gjort for å skjerme jourgruppene, slik at de kan konsentrere seg om seksjonens saker. På påtalesiden har det som nevnt vært en økning i antall stillinger det siste året, men disse har beklageligvis ikke latt seg besette foreløpig. Etter utlysning ble to kvalifiserte søkere tilbudt stilling, men begge takket nei fordi de var tilbudt andre ledige stillinger. Slik statsadvokatene forstår det arbeides det aktivt med å rekruttere til alle ledige juriststillinger, men det er begrenset med tilgang på tilstrekkelig kvalifiserte søkere, både internt og eksternt.

Innen etterforskning av miljøkriminalitet opplyses det at det balanseres i nedre del ressursmessig. Det nevnes at noen av miljøkrimsakene blir behandlet av Hurtigsporet for å avlaste noe.

Porteføljekontrollen foretas i jourgruppene av PEL og PÅL. Konkret gjøres dette med bakgrunn i PAL STRASAK (min Pal) og BL. Normalt vil en jourgruppe også ha egne excel-oversikter med gruppas felles prioriteringer og målsetninger. På et overordnet nivå drives porteføljekontrollen av seksjonsleder påtale og seksjonsleder etterforskning gjennom dialog og ved bruk av PAL / PSV.

Seksjonene synes å ha riktig fokus, både i forhold til ressursituasjon, prioritering innenfor tilgjengelige ressurser og porteføljekontroll. For statsadvokatene synes det som seksjonene har bygd opp en betraktelig bedre organisering og struktur enn tidligere, for å håndtere sitt ansvarsområde innenfor de tilgjengelige ressursrammer på best mulig måte. Det er imidlertid en forutsetning at det over tid er tilgjengelige ressurser til å bemanne jourgruppene med tilstrekkelig kvalifisert personell.

4) Redegjørelse for seksjonens kriminalitetsutvikling, - anmeldte lovbrudd som seksjonen trekker.

Tilsendt statistikk viser følgende kriminalitetsutvikling:

Tabellen viser anmeldte saker pr. kriminalitetstype registrert på seksjonsnivå

Kriminalitetstype	2020	2021	2022 pr. 01.10
Annen	144	110	108
Arbeidsmiljø	105	107	76
Miljø	77	62	32
Narkotika	2	1	1
Skadeverk	5		
Seksuallovbrudd			1
Trafikk	30	7	2
Undersøkelsessaker	18	10	11
Vinning	51	32	31
Vold	3		1
Økonomi	522	426	297
Totalt Økonomi og miljøkriminalitet	957	755	560

Som det fremkommer ble det registrert 957 straffesaker på seksjonen i 2020, 755 straffesaker i 2021 og 560 straffesaker per 01.10.2022. Politidistriktet antar at nedgangen i 2021 først og fremst har sammenheng med nedstengningen grunnet pandemien, og konsekvensene dette hadde for samarbeidende etater. Flere bedrifter ble også holdt kunstig i live gjennom nedstengningen som følge

av statlige tilskuddsordninger, og unngikk med dette konkurs. Politiet ser nå en normalisering i straffesakstilfanget.

Slik statsadvokatene leser tallene, sammenholdt med politiets vurderinger, er det ikke grunn til å tro at det er noen varig nedgang i kriminaliteten, men at sakstilfanget høyst sannsynlig vil stabilisere seg igjen på et mer normalt nivå.

5) Kort om diverse saksbehandlingsrutiner:

Rutiner for underretning om saksavgjørelser og behandling av klagesaker.

I de fleste tilfeller skjer underretning om saksavgjørelser kun i form av automatisk utsendte brev til de involverte, enten vedkommende har status som melder/fornærmet, mistenkt/siktet eller underretningsmottaker. I den siste kategorien kommer for eksempel bostyrerne inn. Likevel hender det ganske ofte at påtaleansvarlig på en sak kontakter en eller flere av de ovennevnte aktører og gir en utdypende forklaring om bakgrunnen for saksavgjørelsen. Dette kan skje per brev men som oftest telefonisk eller via e-post. I sjeldne tilfeller kan det være aktuelt å kalle inn til et møte for å forklare saksavgjørelsen.

Innkommne klagesaker skal håndteres av den som har fattet påtaleavgjørelsen i saken som er gjenstand for klage. Klager skal vurderes og videresendes overordnet påtalemyndighet uten ugrunnet opphold, dersom påtaleansvarlig mener det ikke er grunnlag for omgjøring av eget tiltak. For å sikre at frister ikke glipper ved rettsfravær eller lignende, skal påtaleansvarlig jurist og samt seksjonsleder ØMI motta en underretning om innkommet klage.

Etter statsadvokatenes oppfatning har seksjonen gode og riktige rutiner for dette.

Rutiner for henleggelse av saker på grunn av manglende kapasitet

Etter de beskrevne rutiner for dette, behandles og avgjøres disse henleggelsessakene på den felles Fagseksjonen, som er tillagt ansvaret for å vurdere slike henleggelse i politidistriktet etter innstilling fra påtalansvarlig ved andre enheter. Etter den beskrevne rutinen sendes innstilling om henleggelse på grunn av manglende saksbehandlingskapasitet direkte fra påtaleansvarlig til Fagenheten for behandling og avgjørelse, uten at innstillingen forelegges seksjonsleder ØMI. Dette er etter statsadvokatenes oppfatning ikke riktig saksbehandling, da det er seksjonsleder ØMI, i samråd med seksjonsleder for etterforskningsseksjonen, som har den totale oversikten over seksjonenes saksbehandlingskapasitet. Det blir derfor ikke riktig at påtalejurister på Fagseksjonen bygger sine avgjørelser i disse sakene alene på oppfatningen til den enkelte påtaleansvarlig, for så vidt gjelder seksjonens kapasitet.

Statsadvokatene forutsetter at rutinene endres, slik at spørsmålet om saksbehandlingskapasitet alltid i det minste forelegges seksjonssjef ØMI før det treffes eventuell avgjørelse om å henlegge saken på dette grunnlaget ved Fagenheten. Dette er også en forutsetning for at eventuell klage over slik henleggelse kan undergis forsvarlig behandling hos statsadvokatene.

Rutiner for samarbeidet med eksterne aktører, skatt, bobestyrere m.v.

ØMI, og før det de gamle Økoteamene, har gjennom en årrekke hatt et nært og svært godt samarbeid med Skatteetaten. Samarbeidet har hele tiden vært tuftet på den nasjonale samarbeidsinstruksen. Bistandsrevisorene har i alle disse årene vært et meget viktig bindeledd. Det avholdes fire årlige møter av 2 – 3 timers varighet med et nokså fastspikret program, hvor mye dreier seg om status i forhold til anmeldte saker og saker som er under oppseiling. I tillegg har vi sak til sak samarbeid hvor det faller naturlig.

Samarbeidet med bostyrerne foregår stort sett på et noe annet plan, og finner i stor grad sted fra sak til sak. Mange avklaringer gjøres via telefon noe som er tidsbesparende. Ved behov, særlig ved store og

tidkrevende bobehandlinger hvor det er mistanke om mange alvorlige lovbrudd, avholdes møter med bostyrerne.

Påtaleseksjonsleder ØMI og bokoordinator har for øvrig i 2022, etter invitasjon, deltatt med innlegg på en fagdag for bostyrere i Drammen. Til stede var også representanter for tingretten og noen ansatte i Skatteetaten. Lignende møter/fagdager har tidligere vært avholdt både i Telemark og i Vestfold. Med ujevne mellomrom kommer det forespørsler til ØMI om deltakelse i denne type fora, noe vi prøver å etterkomme. Målsettingen til bokoordinator er å få til flere slike samlinger i 2023.

Miljøjuristene og dyrevelferdsetterforskerne har månedlig møter med Mattilsynet. Så langt tiden strekker til deltar også påtaleseksjonsleder på ØMI og en avsnittsleder for etterforskerne. Hovedfokus her er også saker som er på vei, saker som pågår, samt saker hvor det foreligger dom. Et viktig poeng med disse møtene er å lære hverandre å kjenne, slik at samarbeidet og resultatene innenfor dette fagområdet blir best mulig.

I tillegg har miljøkrimkoordinator et løpende samarbeid med etater som Statens naturoppsyn, Fiskeridirektoratet, Statsforvalteren, osv.

Etter statsadvokatenes oppfatning har seksjonen et godt og planmessig samarbeid med relevante samarbeidspartnere, både i henhold til instruks og andre føringer, men også tilsynelatende ut over det som kan sies å være direkte "pålagt", noe vi finner prisverdig og åpenbart til nytte for behandling av disse kriminalitetsområdene.

Rutiner for håndtering av anmeldelser fra de eksterne aktørene.

Utgangspunktet er at det er straffesakskontoret som skal registrere i BL nye anmeldelser som innkommer til politidistriktet enten per post eller elektronisk. Når det gjelder anmeldelser som skal håndteres av ØMI er nok realiteten i ikke ubetydelig grad en annen.

Veldig mange anmeldelser, herunder boinnberetninger, blir sendt til en egen e-post adresse som ØMI har opprettet. Grunnen til dette er at forholdsvis mange anmeldere, særlig profesjonelle aktører, kontakter seksjonen på forhånd for å diskutere saken før formell anmeldelse innleveres. Dermed blir det ofte enighet om hva det er naturlig og forholdsmessig å anmelde, og hva saken kodes som i første omgang. I tillegg er en god del av anmeldelsene utformet på en slik måte at det ikke er lett for straffesakskontoret å finne ut på egen hånd hva saken skal registreres som, typisk ved boinnberetninger.

Innkommne anmeldelser registreres på en av juristene og en etterforsker i det teamet i region nord eller sør som til enhver tid har jour. Som regel føres saken på politifaglig etterforskingsleder i en startfase og fordeles etter hvert som det er kapasitet til å påbegynne den. Hvert team jobber anslagsvis med 5 – 6 saker til enhver tid og sakene søkes i størst mulig utstrekning håndtert i tidsrekkefølge. Innkommer svært alvorlige anmeldelser eller anmeldelser hvor det er nødvendig med straksetterforskning, gis disse forrang. Politifaglig og påtalefaglig etterforskingsleder har jevnlig kontakt i løpet av jourruken for å diskutere og prioritere innkomne anmeldelser, herunder bli enig hva sakene skal kodes som, og om mulig foreta en foreløpig avgrensning av anmeldelsen.

Når det gjelder anmeldelser fra Skatteetaten er disse nesten uten unntak varslet og diskutert før de innkommer. Dette henger sammen med at representanter for ØMI og for Skatteetaten, som tidligere nevnt, avholder samarbeidsmøter fire ganger i året. Et fast punkt på disse møtene er nye anmeldelser som er på vei.

En betydelig andel av saksporteføljen til seksjonen har sitt utspring i boinnberetninger som kodes opp som anmeldelser i tråd med sentrale føringer. For en god del av disse har det vært telefonkontakt på

forhånd mellom bostyrer og en påtalejurist på ØMI, gjerne bokoordinator. På den måten lykkes det ofte å spisse saken allerede ved anmeldelsestidspunktet, slik at etterforskningen konsentreres om det viktigste og hvor den allmennpreventive effekten er størst.

Etter statsadvokatenes oppfatning synes seksjonen å ha gode og relevante rutiner for håndtering av innkomne anmeldelser.

6) Redegjørelse for seksjonens prioritering og arbeid med miljøkriminalitet.

Tidligere var miljøsakene spredt ut på avsnittene ved seksjonen og i de ulike geografiske driftsenheter. I 2020 ble det besluttet å samle seksjonens fagmiljø innen miljø, dyrevelferd og a-krim på ett avsnitt i Telemark. Det ble etablert egen miljøgruppe med PÅL, PEL, etterforskere og miljøkrimkoordinator, med faste "miljømøter" på mandager. Dette har resultert i et sterkere fagmiljø og bedre samarbeid med eksterne etater som Statens naturoppsyn, Mattilsynet, Arbeidstilsynet og Statsforvalteren.

Følgende nye saksbehandlingsrutiner innen miljøkriminalitet ble innført i 2020:

- Faste kontaktpersoner for operasjonssentralen, FSI og samarbeidende tilsynsmyndigheter.
- Alle miljø saker (etter trekkinstruks) blir registrert på PÅL og PEL
- Sakene blir vurdert av PÅL og PEL etter egen jour-instruks
- Saker som blir besluttet etterforskning i blir satt ut på etterforsker
- Saker på indre og ytre miljø blir behandlet av PEL og 1 etterforsker
- Saker på Dyrevelferd blir behandlet av 2 øremerkede etterforskere (etter 1.9.21)

Seksjonens opplevelse er at disse rutine ga følgende forbedringer:

- Bedre kontroll og oversikt på innkomne saker
- Likere behandling av sakene
- Bedre og mer effektiv intern kommunikasjon med Operasjonssentralen, FSI og øvrige seksjoner i distriktet som etterforsker miljø saker.

Utfordringer per november 2022:

- 1 PEL og 1 etterforsker håndterer alle miljø saker i Sør-øst pd. etter egen trekkinstruks med unntak av Dyrevelferd.
- Sårbar personellsituasjon.

Gruppen etterforsker flere alvorlige saker vedrørende miljøkriminalitet, og har til illustrasjon gitt noen eksempler på aktuelle saker vedrørende blant annet forurensning, brann- og eksplosjonsvernlovgivning og arbeidsulykker med dødsfall. I tillegg er det flere saker hvor kommuner har anmeldt brudd på Plan- og bygningslov, som kan være krevende og kompliserte saker.

Sakene ble summarisk gjennomgått forut for og under møtet med gruppen i Telemark. De bærer preg av at adekvate etterforskningsskritt i all hovedsak er gjennomført med nødvendig fremdrift. Mange av sakene kan ta en del tid å få påtaleavgjort, i en del tilfeller fordi de blir liggende i påvente av nødvendige rapporter fra diverse offentlige tilsynsorganer.

7) Redegjørelse for seksjonens prioritering og arbeid med dyrevelferdssakene, herunder en oversikt over de alvorligste sakene som etterforskes i distriktet.

De to etterforskerne som er øremerket dyrevelferd startet sitt arbeid 1. september 2021. Etterforskerne trekker saker som omfatter brudd på Dyrevelferdsloven. Utover dette bistår de i andre saker på seksjonen ved behov, for eksempel ved aksjoner på øko/miljø, samt avhør i miljø saker og diverse annet. Det er verdt å merke seg at antall saker for Sør-øst PD vedrørende brudd på Dyrevelferdsloven

har doblet seg siden oppstarten i 2021, noe som viser effekten av å ha eget personell som arbeider med dette.

Aktuelle dommer innen dyrevelferd:

- Mishandling/vanskjøtsel av to kaniner. Tiltalte ble dømt til 21 dager ubetinget fengsel - rettskraftig.
- Ulovlig avlivning og mishandling av katt. Det ble benyttet et luftgevær. Dømt til 120 dager ubetinget fengsel i lagmannsretten – rettskraftig.
- Ulovlig avlivning av påkjørt rådyr. Dømt i tingretten til hhv 24 og 16 dgr fengsel. Frifunnet i lagmannsretten. Saken fått stor medieomtale og interesse i befolkning. Grensen for lovlig nødavlivning av storvilt uten å vente på viltnevd eller politi var hovedtemaet i saken.

Det ble gitt følgende eksempler på aktuelle store dyrevelferdssaker under behandling:

- Aksjon sammen med Mattilsynet sommeren 2022 etter innhenting av ransakingsbeslutning fra retten. Hundeeier som drev et prosjekt ifm. hunder som skulle benyttes kommersielt i utlandet. Her ble totalt 27 hunder tatt i midlertidig forvaring. 1 hund ble avlivet på stedet. En større andel av hundene er i ettertid blitt avlivet. Saken er høyt prioritert og det pågår fremdeles etterforskning i saken. 2 personer er siktet/mistenkt i saken.
- Dårlig hestehold av svært mange hester hos privatpersoner. 3 personer er siktet i saken. Hesteholdet bestod av et 30-talls hester. Aksjon i samarbeid med Mattilsynet etter innhentet beslutning fra retten sommeren 2022. Etter aksjonen har 24 hester blitt avlivet. Det ble konstatert flere brudd på Dyrevelferdsloven ifm. aksjonen. Saken er fremdeles under etterforskning.
- Mattilsynet hadde inspeksjon, forholdene var så ille at politijurist besluttet ransaking på stedet. 37 hunder, ca. 100 høner og en kanin tatt i midlertidig forvaring. Mistanke om brudd på bestemmelser om stell, tilsyn og levemiljø. To er siktet i saken. Saken er under etterforskning.

Saker vedrørende dyrevelferd får stor oppmerksomhet i media, noe som klart har en preventiv effekt. Mange av disse sakene blir avdekket tilfeldig av politipatruljer i forbindelse med andre oppdrag, eller i form av innkomne tips. Det synes å være et helt annet fokus på dette nå enn for noe tid tilbake, både fra politiets side, fra media og fra befolkningen for øvrig.

Politiet opplever at Mattilsynet ikke er rigget til å håndtere det store antall tips og varsler om dårlig dyrehold som kommer inn. Dette har medført at politiet i flere tilfeller har startet saker selv og avdekket alvorlig og omfattende brudd på Dyrevernloven, i noen saker ved å innhente beslutning om ransaking fra retten.

Bekjempelsen av dyrevelferdskriminalitet synes å ha kommet godt i gjenge i distriktet, og fungerer tilsynelatende godt. Det er allerede avdekket flere alvorlige saker, hvorav flere er rettskraftig avgjort. Det synes som om politiets aktivitet på dette området har god opplysende og forhåpentligvis på sikt preventiv effekt.

8) Redegjørelse for seksjonens rutiner og resultater for målrettet etterforskning med sikte på inndragning.

Følgende resultat for inndragning i perioden 1.1. – 30.09.2022 ble rapportert fra politiet:

JUS 624 Inndragning hittil i år							
	Utbytte § 34	Gjenstand §35	Utvidet § 34a	§67	§68	§69	Sum beløp
Øko og miljø Vestfold				3			788 545
Øko og miljø Buskerud	3			4			2 549 414
Øko og miljø Telemark				1			232 824
Totalt Økonomi og miljøkriminalitet	3			8			3 570 783

Som det fremgår er det tre rettskraftige inndragningssaker på tidligere § 34 og 8 rettskraftige saker på § 67. Under følger oversikt over disse sakene. (Det bemerkes at det foreligger dommer på inndragning som ikke er rettskraftige, slik som sak 15325533 der inndragningsbeløpet samlet er NOK 2.377.000)

§ 34

Rettskraftig dato	Merknad	Beløp	Valutatype	Saksnr
10.02.2022	Skyldig merverdigavgift til Staten	2040414	NOK	13413586
10.02.2022	Utbytte av å ikke engasjere regnskapsfører	84000	NOK	13413586
10.02.2022	Skyldig Skatt til Staten	320000	NOK	13413586
Totalt		2444414		

§ 67

Rettskraftig dato	Merknad	Beløp	Valutatype	Saksnr
07.01.2022		45000	NOK	15110198
31.01.2022		25000	NOK	15514732
18.02.2022		10000	NOK	15430881
04.03.2022		25000	NOK	15463667
23.06.2022		748545	NOK	14630074
08.07.2022		116412	NOK	15361780
02.09.2022		30000	NOK	15760192
13.09.2022		10000	NOK	15786913
Totalt		1126369		

Vi hadde også bedt om resultater for samme periode for annen fratagelse av vinning, herunder erstatninger til fornærmede og inndekning av krav fra SI, dersom det var mulig å fremskaffe dette. I henhold til opplysninger innhentet fra Politidirektoratet skal det visstnok utvikles ny og bedre statistikk på dette området. Ut fra det materiale som har vært mulig å fremskaffe, er det etter statsadvokatens oppfatning ikke mulig å trekke noen sikre konklusjoner vedrørende denne problemstillingen. Dette er en klar svakhet, i og med at politi og påtalemyndighet er pålagt å intensivere innsatsen når det gjelder inndragning, og rapportere på dette. Ut fra det som er kommunisert fra seksjonens side må det imidlertid legges til grunn at det i et ikke ubetydelig antall økonomiske straffesaker sikres økonomiske midler som fratras lovbryster på andre måter enn ved strafferettslig inndragning.

Hvilke tiltak er gjort for å bedre omfanget av inndragningen og fratagelse av vinningen?

Distriktets pågående- og planlagte tiltak for å bedre inndragningsresultatene er pr. oktober 2022 følgende:

- Distriktets inndragningsspesialist skal sammen med Fag- og oppføringsansvarlig påtale gjennomføre opplæring innen inndragning for alle påtalejuristene i distriktet høsten 2022, som del av OÅO for påtale. Tiltaket har til formål å bedre kompetansen om inndragning, og skape en forståelse om at inndragning må prioriteres. Tilsvarende tiltak har inndragningsspesialist gjort for de fleste etterforskningsmiljøer og andre aktuelle seksjoner. Det har vært gode tilbakemeldinger på dette.
- Distriktets tidligere inndragningsjurist sluttet i juni 2022. Etter det statsadvokatene har forstått har det vært forsøkt tilsatt ny inndragningsjurist i løpet av høsten, som et ledd i tilsetting i de nye stillingene. Det er opplyst at dette arbeidet fremdeles pågår, og prioriteres.
- Inndragningsspesialist har nettopp utviklet et tiltakskort for realisering av beslag. Tiltakskortet har vært på høring hos en rekke seksjoner i distriktet, også Namsfogden i Sør-Øst, og har til formål å effektivisere/forenkle realiseringen av beslag. Tiltakskortet er godkjent av enhetsleder FEE og lagt inn i PBS-web.
- Inndragningsspesialist har nå opparbeidet seg en rolle i distriktet slik at hun blir kontaktet av etterforskere som trenger rådgivning eller bistand på sak. Dette gjelder alt fra mindre saker til store prosjekter på tvers av seksjoner. Distriktet ser på dette som en indikasjon på at opplæringen hun har gjennomført for etterforskere har vært nyttig.

De tiltak som er iverksatt synes fornuftige og godt egnet til å heve kompetansen innen inndragningsfeltet, noe som er helt nødvendig for å oppnå målet om økt inndragning av vinning. Vi har merket oss at det gis gode tilbakemeldinger på allerede gjennomførte tiltak, noe som klart indikerer at tiltakene treffer. Vi påpeker viktigheten av å få ny inndragningsjurist på plass så raskt som mulig, slik at kompetanse i størst mulig utstrekning bygges opp samtidig med kompetanseoppbyggingen hos etterforskerne. Kompetanse i alle ledd er svært viktig for å oppnå gode resultater i forhold til inndragning av vinning.

9) Oversikt over antall rettsdager for perioden 1.1.-30.09.2022 og om mulig antall rettsdager etter oppnevning fra statsadvokatene, - strpl. §76 tredje ledd

Påtalejuristene på ØMI har i perioden 1. januar – 30. september 2022 hatt til sammen 99 rettsdager inkludert noen få fengslingsmøter. I tillegg har de hatt 14 rettsdager etter oppnevning fra statsadvokatene.

Etter interessemeldinger har ØMI fått fire nye jurister etter sommeren 2022. To kommer fra GDE nord og to fra GDE sør. Selv om dette er medarbeidere som kommer med beskjeden portefølje, må de av naturlige årsaker følge opp rettsmøter som allerede er berammet på dem. Til sammen utgjør dette 28 rettsdager ut 2022. I tillegg har andre av seksjonens påtalemedarbeidere vært opptatt eller vil bli opptatt til sammen 15 rettsdager med saker som ikke hører til ØMI sin portefølje.

Statsadvokatene bemerker at antall rettsdager synes lavt. For å få en så jevn produksjon som mulig, anses det viktig å ha fokus også på mest mulig jevn fordeling av rettsdager, slik at saker som aggregerer rettsdager ikke hopper seg for mye opp og tar uforholdsmessig stor del av kapasiteten for den enkelte påtalejurist i perioder, fordi det i andre perioder eventuelt er for stort fokus på saker i porteføljen som aggregerer få eller ingen rettsdager. Med det sakstilfanget som er på seksjonen, sett i forhold til tilgjengelig påtalekapasitet, oppklaringsprosent og restansehistorikk, finner vi det litt merkelig at rettsdagsantallet har vært så vidt lavt, og at rettsdagene er så vidt ulikt fordelt pr. påtalejurist. Seksjonsledelsen bør ha fokus på dette fremover, slik at eventuelle uheldige følger dette kan få, eller uheldig arbeidsmetodikk, kan forhindres og rettes opp så tidlig som mulig.

10) Redegjørelse for seksjonens oppklaringsprosent

Oppklaringsprosenten for årene 2016 – 2019 var slik:

	2016	2017	2018	2019
Oppklaringsprosent hele året	81,7 %	78,7 %	80,5 %	74,3

For perioden 2020 – 01.10.2022 var oppklaringsprosenten slik:

Orgenhet	2020	2021	2022 pr. 01.10
Øko og miljø Vestfold	87,3 %	67,5 %	55,6 %
Øko og miljø Buskerud	80,1 %	79,6 %	82,6 %
Øko og miljø Telemark	71,9 %	64,1 %	75,9 %
Totalt Økonomi og miljøkriminalitet	81,2 %	70,7 %	73,2 %

Som det fremgår har oppklaringsprosenten ligget på et høyt nivå for årene 2016 – 2020, med et dårligere resultat i 2019 som langt på vei kan forklares med en relativt omfattende restansenedbygging som ble iverksatt i forbindelse med vår inspeksjon av seksjonen det året.

For 2021 og pr. 01.10.2022 er oppklaringsprosenten markert lavere. Det er ifølge seksjonen vanskelig å gi noe sikkert svar på dette avviket, men det antas dels å skyldes at NAV-sakene ikke ble påtalemessig behandlet av ØMI i 2021 og frem til oktober 2022. Dette er blant de av seksjonens saker med høyest oppklaringsprosent, og utgjør et ikke ubetydelig antall saker pr. år. Bortfall av disse kan etter seksjonens oppfatning ha medført en ikke ubetydelig endring i oppklaringsprosenten.

Statsadvokatene bemerker at oppklaringsprosenten for 2021 og 2022 er bra, selv om den ligger lavere enn de foregående år, og at det ikke er unaturlig med variasjoner i enkelte år. Siden det ikke kan gis noen sikker forklaring på hvorfor det er blitt slik i denne perioden, uten at det har vært noen spesiell opprydding med påfølgende høy andel henleggelse, anser vi det viktig at ledelsen ved seksjonen gjør aktivt bruk av eventuelle tilgjengelige verktøy som kan fange opp slike variasjoner og årsaken(e) til disse, i tillegg til eventuell manuell registrering av spesielle saker eller andre omstendigheter som i løpet av et år kan forklare slike avvik, slik at eventuelle relevante tiltak kan iverksettes i tide.

11) Redegjørelse for seksjonens saksbehandlingstid

For perioden 2020 – 01.10.2022 var saksbehandlingstiden slik:

Orgenhet	2020		2021		2022 pr. 01.10	
	Totalt	Oppklart	Totalt	Oppklart	Totalt	Oppklart
Øko og miljø Vestfold	157	170	187	208	252	226
Øko og miljø Buskerud	166	163	209	240	135	149
Øko og miljø Telemark	175	214	171	182	172	189
Totalt Økonomi og miljøkriminalitet	165	176	187	212	181	181

Seksjonens saksbehandlingstid er god for alle tre årene, og tyder på en jevn og god produksjon.

12) Redegjørelse for seksjonens restanser

Restansetallene var slik:

Totalt Økonomi og miljøkriminalitet					
Restanse tidspunkt	Totalt	0-3 mnd.	4-6 mnd.	7-12 mnd.	>12 mnd.
2020 pr. 31.12	393	98	86	87	122
2021 pr. 31.12	391	135	46	92	118
2022 pr. 01.10	418	121	75	96	126

Når man ser på tallene isolert sett, synes restansesituasjonen å være relativt stabil. Ut fra innhentet oversikt over alle enkeltsaker eldre enn 12 måneder viste deg seg imidlertid at aldersprofilen på saker eldre enn 12 måneder var en helt annen enn ved forrige inspeksjon. De aller fleste av de eldste og mest omfattende sakene var påtaleavgjort, under irettføring eller rettskraftig avgjort. Porteføljen av saker eldre enn 12 måneder synes nå å være betraktelig enklere å få nedarbeidet, enn slik restansesituasjonen var ved siste inspeksjon. Det gjenstår imidlertid enda noen få svært gamle saker, som statsadvokatene forutsetter at prioriteres høyt.

Det synes å være høyt fokus på restansesituasjonen. Den profilen restansene eldre enn 12 måneder nå har, viser at det har vært arbeidet målrettet og systematisk for å få avvirket de eldste restansene.

13) Kort redegjørelse for Prosjekt Øko, evalueringen og med en vurdering av de ikke implementerte tiltakene og merknadene under disse.

Politidistriktet redegjorde for status for følgende tre sentrale tiltak som ble foreslått av Prosjekt Øko:

- 1. Politidistriktet reviderer trekkinstruksen med tanke på mulig smalere saksområde og for å sikre sammenfall mellom trekkinstruksen for etterforskersiden og for påtale.*
- 2. Det innføres et obligatorisk opplæringsprogram for nytilsatte etterforskere og jurister tilknyttet øko-/miljøseksjonen, tilpasset og som supplement til generell opplæring som distriktene har. Basert på statusbeskrivelsen ovenfor er tiltaket implementert for etterforskere, men ikke for jurister.*
- 3. Det innføres faste faglunsjer ved øko-/miljøseksjonen for både jurister og etterforskere.*

Vedrørende punkt 1 viser politidistriktet til straffesaksinstruks som er omhandlet i spørsmål 2. For påtale er denne noe bredere nå enn tidligere, og slik sett i strid Økokrims foreslåtte tiltak. For etterforskning er denne sammenfallende med tidligere, men det pågår en utviklingsprosess "Videreutvikling av FEE" der sakstrekket til etterforskerne vil bli vurdert.

Statsadvokatene har forståelse for at spørsmålet om sakstilfang er sammensatt, og at dette naturlig nok må forholde seg til politidistriktets totale ressursituasjon, noe som igjen virker inn på mulighet for endringer i trekkinstruksen. Som nevnt under punkt 2 over finner vi det imidlertid svært uheldig at trekkinstruksen for etterforskere og jurister ikke er lik.

Vedrørende punkt 2 er status som tidligere. Det er utarbeidet og implementert et informasjons- / opplæringsprogram for nytilsatte etterforskere, men tilsvarende er ikke utarbeidet for nytilsatte påtalejurister. Imidlertid formidles informasjonen fra etterforskerprogrammet også til nytilsatte påtalejurister, og øvrig opplæring foregår blant annet ved et tett samarbeid i den nye teammodellen.

Etter statsadvokatenes oppfatning kunne dette også for påtalejuristene vært formalisert på en mer forpliktende og systematisk måte, noe som igjen gir godt grunnlag for systematisk og forpliktende oppfølging av nytilsatte.

Vedrørende punkt 3 er det endringer siden Prosjekt Øko ble avsluttet. Siste fredag i måneden gjennomføres det nå faste morgenmøter for alle påtalejuristene og etterforskerne, i tillegg til de faste morgenmøtene. På de månedlige møtene beskrives status på de ulike gruppene. I tillegg videreformidles læringspunkter fra saker eller annen form for opplæring. Normalt tar disse møtene opp mot en time. I tillegg gjennomføres en rekke opplæringstiltak i form av enkelte fagdager på seksjonen (eks om datakrim den 29.09.22), OÅO, Studier, faglunsjer med Økokrim og seminarer. Totalt sett oppleves dette som tilstrekkelig tidsbruk til kompetanseheving.

Seksjonen synes å ha innført adekvat møtestruktur inneholdende kompetansehevingstiltak, slik som forslått i prosjektet.

Saksgjennomgang:

1. Dommer og forelegg vedrørende miljø- og dyrevelferdssaker i 2022.

Vi gjennomgikk i alt 20 saker som var avgjort ved vedtatt forelegg eller dom. Sakene fordelte seg på følgende områder:

- Naturmangfoldsloven
- Dyrevelferdsloven
- Forurensningsloven
- Arbeidsmiljøloven

I 18 av sakene var det utstedt forelegg, som var vedtatt i 15 saker. De 3 ikke vedtatte foreleggende ble behandlet i retten, og samtlige endte med fellende dom.

I en sak ble det tatt ut tiltale etter Dyrevelferdsloven for vanskjøtsel av 2 kaniner, hvor tiltalte ble dømt til 21 dager ubetinget fengsel. Domfeltes anke ble nektet fremmet av lagmannsretten (også nevnt under pkt. 7).

Den siste saken gjaldt en post om overtredelse av arbeidsmiljøloven i en sak vedrørende regnskaps- og momsovertredelser.

Sakene synes påtaleavgjort på en adekvat måte, med en passende straffereaksjon som resultat.

2. Dommer og forelegg hvor det er foretatt inndragning i 2022.

Under inspeksjonen ble det gjennomgått 14 saker hvor det var foretatt inndragning. Hovedinntrykket fra denne gjennomgangen viser at det er satsning og oppmerksomhet på hovedmålet om å frata gjerningspersoner vinning vunnet ved de straffbare forhold, og at dette målet langt på vei nås der det er mulig.

Ved gjennomgangen viste det seg at i noen av sakene hvor det var nedlagt påstand om inndragning av vinning, valgte retten i stedet å frata vinningen ved en kombinasjon av erstatning og inndragning, og i noen tilfeller også ved å øke botens størrelse. Slike "løsninger" vises ikke i tilgjengelig statistikk, og fører til at det er vanskelig å få et sikkert inntrykk av resultatene vedrørende inndragning. Vår gjennomgang, kombinert med gjennomførte samtaler, gir oss imidlertid grunnlag for å slutte at vinning fratas gjerningspersonene i større utstrekning enn det som kan leses direkte ut fra tilgjengelig statistikk. Jf også nærmere om dette under pkt. 8 over.

3. Saker vedrørende brev fra Naturvernforbundet til Riksadvokaten.

Ved brev av 22.07.2022 fra Riksadvokaten mottok statsadvokatembetet brev av 07.02.2022 fra Naturvernforbundet i Buskerud. Brevet gjaldt i alt 11 henlagte saker vedrørende overtredelser av naturmangfoldloven, skogloven og vannressursloven, anmeldt i perioden fra 2014-2020.

De aktuelle sakene ble gjennomgått. Slik statsadvokatene vurderer det har enkelte av de henlagte sakene vært undergitt for dårlig oppfølging og behandling, mens andre har vært undergitt adekvat behandling uten at påtalemyndigheten har funnet grunnlag for positiv påtaleavgjørelse. I en av sakene, som i første omgang var henlagt som foreldet men hvor det etter klage ble konstatert at foreldelsesreglene ikke var riktig anvendt, ble det uestedt en påtaleunntatelse.

Alle disse sakene er behandlet og avgjort før behandlingen av disse kriminalitetsområdene ble samlet ved seksjonen, se nærmere om dette under pkt. 6, hvor det nå er dedikerte jurister og etterforskere som har ansvaret for oppfølging av slike. Under møtet med Miljøgruppen ble det påpekt viktigheten av at også saker vedrørende skogsdrift som skader, eller skaper fare for skade, på biologisk mangfold, må følges opp effektivt og med adekvate reaksjoner der det er grunnlag for slike.

OPPSUMMERING:

Dette er tredje inspeksjon embetet har gjennomført ved Seksjonen for økonomi, miljø og inndragning siden distriktssammenslåingen. Ved forrige inspeksjon så vi en positiv utvikling siden første inspeksjon. Det er gledelig å se at seksjonen har utviklet seg videre til å bli en veldig veldrevet organisasjon, særlig sett i forhold til hvordan situasjonen var i 2019. Samarbeidet mellom etterforskere og påtale, også på tvers av hvor personellet til enhver tid er lokalisert, virker å være tett og godt. Etterforskerstyrken består av gode og erfarne etterforskere og PELer.

Det er gledelig å konstatere at påtalekapasiteten er styrket siden siste inspeksjon. Det er imidlertid flere erfarne påtalejurister som har sluttet siste tiden, og som er erstattet av mindre erfarne påtalejurister. Dette vil nødvendigvis gjøre seksjonen noe sårbar i en periode, men det synes å være høy bevissthet rundt dette. Det er også bekymringsfullt at det er vanskelig å få rekruttert og ansatt jurister i de tre nytildelte stillingshjemplene, men vi konstaterer at det jobbes aktivt med dette.

Den generelle saksbehandlingstiden ved seksjonen er bra. Imidlertid har seksjonen fremdeles en for stor andel saker eldre enn 12 måneder, men situasjonen er en helt annen enn den var i 2019. Dette skyldes åpenbart hardt og målrettet arbeid over tid. De eldste og tyngste restansesakene er enten avsluttet eller for øvrig under kontroll / iretteføring. Når vi ser hva seksjonen har klart siden 2019, har vi stor tro på at det vil lykkes med ytterligere planmessig restansenedbygging, uten at det bygger seg opp for stor mengde nye restanser, og at det deretter blir større ressursmessig rom til å ta tak i nye og alvorlige saker.

Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter har, ut fra det vi har sett under inspeksjonen og gjennom det arbeidet seksjonen har gjort i forhold til organisering av seksjonen, fremdeles berettigede forventinger om at seksjonen vil levere gode resultater fremover. Dette forutsetter imidlertid at politidistriktet fortsatt sørger for å opprettholde og besette de faste stillingshjempler seksjonen er tildelt, og om mulig øke kapasiteten på etterforskersiden, slik at blant annet de saks- / jourgrupper og andre funksjoner som er opprettet kan fungere etter intensjonen.

Vi ser frem til neste inspeksjon og ønsker lykke til i det videre arbeid med restansenedbygging og arbeid med nye viktige saker.

Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter, 7. mars 2023

Petter Sødal
statsadvokat

Kopi sendt:

Politiinspektør Kjell Johan Abrahamsen
Politiinspektør/Leder av Felles enhet for etterretning og etterforskning Lena Reif
Seksjonsleder spesialfag påtale Petter Solberg
Seksjonsleder Ole Sølvik
Seksjonsleder ØMI Jan Stapnes
Riksadvokaten
POD
Økokrim